

Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Aile

Yard. Doç. Dr. Adnan KULAKSIZOĞLU (*)

Aile, toplumların çekirdeğini oluşturan en küçük toplumsal birim olarak tanımlanmaktadır. Toplumların temel kurumu olarak genel bir nitelik taşıyan aileyi bireylerin karşılıklı hak ve ödevlerle birbirine bağlı olduğu, ortak amaçlar çerçevesinde birleşmiş insanlardan oluşan bir birlik olarak da tanımlayabiliriz. Aile, içinde bulunduğu toplumun kültür özelliklerini aksettirir, aynı zamanda aile bireyleri toplumun kültürel özelliklerini kuşaktan kuşağa aktarma görevini yerin getirir.

Aynı zamanda aile, bireylerinin belli bazı biyolojik ve cinsel ihtiyaçlarının giderildiği beslenmesinin ve tehlikelerden korunmasının sağlandığı bir kurum olarak da tarif edilmektedir (1).

Ailenin en önemli işlevlerinden birisi çocukların bakımının ve eğitimlerinin sağlanmasıdır. Ailenin çocuğun ruhsal ve bedensel açıdan olumlu gelişmeler sağlayan temel bir kurum olduğuna birçok yazar tarafından işaret edilmiştir (2).

Anne-babanın çocukla ilişkisi üzerinde yapılmış bir çok araştırma ve yazılı bir çok kaynak vardır. Bu araştırmalarda vurgulanan genel fikirlere göre aile büyüklerinin özellikle annenin çocukla olan etkileşimi; çocuğun fiziksel, duygusal, sosyal ve zihinsel gelişiminin ve kişiliğinin ortaya çıkmasının yapı taşlarını oluşturmaktadır.

Annenin çocuğu ile geçirdiği zamanın fazlalığı ve babaya göre çocuğuna daha yakın olması, annenin tutumlarının çocuğu babaya göre daha fazla etkilemesine sebep olmakta ve anne tutumlarının çocuk üzerindeki önemini arttırmaktadır.

(*) Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğt. Fak., Eğitim Bilimleri Bölümü Öğretim Üyesi.

(1) Peter Worsley, ed., **Introducing Sociology** (New York: Penguin Books Ltd., 1980), s. 168.

(2) Bkz.: G. Koptagel, "Ruhsal Etkileşim Açısından Çocuk ve Aile", Aile ve Çocuk, Sayı 1 (1981), s. 37-44; H. Yavuzer, "Çocuğun Eğitimi ve Psiko Sosyal Gelişimi Açısından Ailenin Önemi" Aile ve Çocuk, Sayı 1 (1981), s. 45-51 ve A. Yörükoğlu, **Çocuk Ruh Sağlığı** (Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1983), s. 93-98.

Bu bakımdan annenin çocuğuna karşı olan davranışlarını, başka bir deyişle çocuk yetiştirme tutumlarını incelemek yararlı olacaktır.

Her kültür için özel çocuk yetiştirme tutumlarından sözedilebilir. Mesela Japon çocukları ile Amerikan çocukları farklı anlayışlar içinde yetiştirilirler. Japon çocukları daha çok buldukları grubun çıkarlarını ön planda tutacak şekilde yetiştirilirler ve daha pasiftirler. Amerikan çocukları ise daha bağımsız ve rekabete dayalı olarak yetiştirilmektedirler. Özellikle orta sınıf Amerikan kültürüne mensup çocuklar bireysel başarı duyguları vurgulanarak yetiştirilir, rekabet ve yarışma duyguları ödüllendirilir. Bunun yanında Amerika'da bir kızıl derili kabilesi olan Hopi'lerin çocukları arasında ve İsrail'deki Kibutz'larda yetişen çocuklar arasında rekabet duygusu yerine işbirliği duygusu ödüllendirilerek onların işbirliğine sahip bireyler olarak yetişmelerinin sağlandığına işaret edilmiştir (3).

Çocuk yetiştirme tutumu toplumdaki ailelerden topluma, kültürden kültüre farklılıklar gösterdiği gibi, o toplumdaki aileler arasında da farklılıklar gösterebilir. Bir toplumda her sosyo-ekonomik grubun kendi kültürüne hayat felsefesine ve kendi değerler sistemine sahip olduğu, farklı sosyal sınıflardaki kişilerin; farklı çocuk yetiştirme tutumu, farklı ödül ve ceza anlayışı ile çocuklarını yetiştirdikleri söylenmektedir (4).

A.B.D.'de yapılan araştırmalarda, alt sosyo-ekonomik seviyelerdeki ailelerde ana-babaların çocukları ile ilişkisinin katı ve otoriteye dayalı olduğu bulunmuştur. Buna karşılık orta sınıf ailelerde ana-baba çocuklarına karşı daha açık, esnek ve eşitlik ilkesine göre davranmaktadır. Alt sosyo-ekonomik seviyedeki ailelerde çocuk, büyüklerinin otoritesinden ve kızgınlığını ifade etmesinden korkmaktadır.

Ailenin sosyo-ekonomik seviyesi yükseldikçe ergenin aileye duyduğu güven arttığı halde, alt sosyo-ekonomik seviyedeki ebeveyn. yanlış bir davranışta çocuğunu daha şiddetli cezalandırmakta ve nadiren çocuğunu methetmektedir (5).

Anne ve baba davranışları, çocuğun ve gencin bulunduğu toplulukta, toplumsal normlara uygun şekilde davranıp davranmamasını etkilemektedir (6). Çocuk yetiştirme tutumlarının, çocukta sosyalleşmeyi etkilediği ve demokratik bir ortamda yetişen çocuğun daha sosyal olduğu bildirilmektedir. Demokratik tutumla ailelerde yaşayan çocuklar

---

(3) Bkz.: P. Mussen, *The Psychological Development of Child*.

(4) A.g.e.

(5) Bkz.: B E. Hurlock: *Child Development*, (Tokyo: McGraw-Hill Book Co., 1955).

(6) B.C. Rozen, "Social Class and the Child's Perception of the Parent", bkz.: G.R. Medinnus, *Reading in the Psychology of Parent-Child Relationship* (New York: John Wiley and Sons, Inc., 1967), s. 316-321.

ebeveyn otoritesinden korkmamakta, onlar tarafından sevildiklerini hissetmekte ve fikirlerini serbestçe ifade etmektedirler (7).

Anne ve babanın aşırı koruyucu olduğu durumlarda gencin yetişkinliğe geçişinin zor olacağı belirtilmiştir. Kendisine yetişkin gibi davranılan ergenler daha çok yetişkin davranışları göstermektedirler (8). Üzerine fazla düşülen çocukların da daha az aktif, sosyal ilişkilerde pasif ve kasla ilgili hünelerden yoksun olarak yetişeceklerine işaret edilmişti (9). Başka bir araştırmada da anne ve babanın aşırı koruyucu ve kontrollü davranışlarının çocuklarda esnek düşüncenin gelişmesini engelleyeceği iddia edilmektedir (10).

Çocuk yetiştirmede ebeveyn davranışları incelenirken otoriter davranan ebeveyn ve demokratik davranan ebeveyn olarak, anne-baba davranışları genellikle iki farklı grupta ele alınmaktadır.

Otoriter ebeveyn çocuğun davranışlarını değerlendirmeye, kontrol etmeye ve şekil vermeye teşebbüs eder, çocuğun tavırlarına standartlar koyar. Çocuğunun anne ve babasına itaat etmesinin bir meziyet olduğunu düşünür. Çocuğu sözlü olarak cesaretlendirmez, annenin ve babanın sözlerinin doğru olarak kabul edilmesi gerektiğine inanır.

Buna karşılık demokratik şekilde davranan ebeveynin çocukların faaliyetlerini akılcı bir şekilde yönettirmek üzere tavır aldığı ve onlara akılcı ve eşit şekilde muamele ettiği belirtilmektedir.

Aile yapılarının da ailedeki bireylerin birbirleri ile olan ilişkisini ve iletişimini etkilediği bilinmektedir. Aynı zamanda ailenin yapısı anne-babanın tutum ve davranışlarına yön vermekte, çocukların aile içindeki pozisyonunu da tayin etmektedir.

Her toplumun ve her kültürün kendine has çocuk yetiştirme tutumları olduğuna göre, toplumumuzdaki aile yapısını ve çocuk yetiştirme tutumlarını genel hatları ile ortaya koymak gerekmektedir.

Ekonomik yapının gelişmesiyle ve köyden şehire göçle başlayan toplum yapısındaki değişiklikler aile yapısında da önemli değişiklikler meydana getirdi. Toplumumuzdaki aile yapısının gösterdiği değişikliğe paralel olarak; ailede çocuğa ve gence karşı takınılan tavır da değişti. Bu tavır değişikliği de çocuğun ve gencin davranışlarını etkilemektedir.

Toplumumuzdaki hızlı değişime bağlı olarak, değişen sosyal yapıımız içindeki aile biçimlerini ve çocuklara karşı takınılan tutumları incelemeyen önce geleneksel aile yapıımız ve çocuk yetiştirme tutumlarımız hakkındaki araştırmalara göz atmak yararlı olacaktır.

(7) Hurlock, **Adolescent Development**, s. 438.

(8) G.M. Blair-R.S. Jones, **Psychology of Adolescence for Teachers**, s. 10.

(9) Hurlock, **Adolescent Development**, s. 438.

(10) T.V. Busse, "Child-Rearing Antecedents of Flexible Thinking", s. 585-591.

Karı-koca ve onların çocuklarından oluşan çekirdek aile, karı-koca, evli oğulları, gelinleri ve torunlarından oluşan bir ataerkil geniş aile, karı-koca, bekâr çocukları veya erkeğin ya da kadının dul ana-babası ve onların bekâr çocuklarından oluşan geniş aile, çeşitli nedenlere bağlı olarak karı veya kocanın olmadığı parçalanmış aile veya eksik aile, olarak sınıflandırılmaktadır (11).

Ataerkil geniş aile-geleneksel aile yapımızdır ve bu tür ailede aile reisi olarak erkek, ailenin diğer bireyleri üzerinde etkilidir. Bu ailede güç aile reisindedir ve ilişkiler "eşitlikçi" değildir. Bunun yanında babanın ailede otoriteyi temsil eden ve saygı ile karışık korku duyulan kişi olduğuna da işaret edilmektedir (12). Bağımsız çekirdek aile ise köyden şehire olan göç ile sanayileşme sonucu ortaya çıkmış bir aile türüdür (13).

Aile biçimlerinin yüzde dağılımını inceleyecek olursak, ülkemizde çekirdek ailenin yaklaşık % 60 ve ataerkil geniş ailenin % 19 oranında olduğu görülür (14).

Ataerkil geniş ailede aile içi ilişkilerin çok kuvvetli olduğu bilinmektedir. Bu aile içinde aile reisinin otoritesine bağlı olarak bireyler arasında yardımlaşma ve işbirliği de kuvvetlidir. Büyük şehirlerimizde aile bireylerinin sayısı azalmakta ve aileler daha küçülmekle beraber, ailedeki fertler arasındaki ilişkinin ve dayanışma duygusunun kırsal alandaki gibi hâlâ devam etmekte olduğu, anne-baba ve çocukları ayrı bir birbirinden uzakta otursalar dahi gene yakın ilişki içinde buldukları bildirilmektedir (15).

Türk ailesinin, özellikle kırsal kesimde yaşayan ailenin çocuklarına karşı baskılı ve kısıtlayıcı olduğuna ve ailede sıkı disiplin uygulandığına işaret edilmiştir (16). Yörüköçlü kırsal kesimdeki ailelerde çocuklar arasında kız-erkek ayırımının yapıldığını, kız çocukların anneyi örnek

---

(11) Serim Timur, "Türkiye'de Aile Yapısının Belirleyicileri" Bkz. **Türk Toplumunda Kadın** (İstanbul: Sosyal Bilimler Derneği, 1982), s. 100.

(12) Engin Gençtan, **İnsan Olmak** (İstanbul: Adam Yayınları, 1984), s. 30.

(13) S. Timur, "Türkiye'de Aile Yapısının Belirleyicileri", s. 99.

(14) A.g.e., s. 101.

(15) Bkz.: Namık Ayvalıoğlu, "Helpfulness in Cities and Towns: The Relationship Between Urbanization and Social Behavior in Turkey" (Basılmamış Doktora Tezi, St. Andrews Üniversitesi, İngiltere, 1981), ve Mübeccel B. Kiray, "Büyük Kent ve Değişen Aile", **Türkiye'de Ailenin Değişimi: Toplumbilimsel İncelemeler** (Ankara: Sosyal Bilimler Derneği, 1984), s. 71.

(16) Bkz.: Özcan Köknel, **Cumhuriyet Gençleri ve Sorunları** (İstanbul: Cem Yayınevi, 1981), s. 43 ve Çiğdem Kağıtçıbaşı, **Gençlerin Tutumları: Kùltürler Arası Bir Karşılaştırma** (Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 1973), s. 19-23.

alacak şekilde boyun eğen bir kimlik geliştirdiklerini yazmaktadır (17). Uluğtekin de çocuğun cinsiyetinin anna-baba davranışlarını etkileyen önemli bir değişken olduğunu, erkek çocuklarının çevre ile ilişkilerinde daha saldırgan olmalarına göz yumulduğunu, kızlara ise bağımlı olmaları için baskı yapıldığını belirtmiştir (18). Geleneksel çocuk yetiştirme tarzında kız çocuklarının ve kız doğuran annelerin farklı muamele ile karşılaştığına dikkati çeken Savaşır, erkek çocukların kızlara göre daha imtiyazlı görüldüğünü vurgulamıştır (19).

Şemin aile yapımızın patriyarkal oluşu dolayısı ile çocuk ve gençlere aile içinde fikirlerini serbestçe söyleme imkânının tanınmadığını savunmaktadır (20). Aile içinde çocuk ve gence düşüncelerini söyleyebilme fırsatları verilmemesi, onları silik ve pısırık, şahsi teşebbüsten yoksun insanlar haline getirmektedir (21). Fikirleri sorulmayan veya düşüncelerini ifade ettiğinde önemsenmeyen çocuk çevresine ilgisiz kalır ve sorumluluk duymaz (22).

Ailenin çocuk ve gence yeterli hareket serbestisi vermemesinin de çocuklarda olumsuz etkiler yarattığına değinilmektedir. Dış dünyayı ve karşı cinsten insanları tanımak çocuk ve gencin sosyalleşmesini ve topluma uyum sağlamasını kolaylaştıracaktır (23).

Geleneksel aile yapımızda çocukların anne-babalarının isteklerini soru sormadan kabul eden bireyler olarak yetiştirildiklerini, bu şekilde yetişen çocukların ilerde girişim duygularından yoksun olacağına işaret edilmektedir (24). Geleneksel ailemizde anne, baba ve çocukları arasındaki iletişim azlığı ve kopukluğunun, aile bireylerinin birbirlerini anlamakta zorluğa yol açtığı da söylenebilir.

Öztürk, çocuk yetiştirme geleneklerimizin, insanın doğal yeteneklerinin gelişmesinde bazı yönlerde engelleyici olmakta mıdır? sorusu ile giriştiği araştırmasında toplumumuzun her kesiminde çocuk yetiştirmede, çocukların özerklik ve girişim eğilimlerinin engellendiği ve ayıca bu engellemeden doğan saldırganlık dürtülerinin bastırıldığı iddia

---

(17) Atalay Yörükoğlu, **Değişen Toplumda, Aile ve Çocuk** (Ankara: Aydın Kitabevi, Yay., 1984), s.24.

(18) Sevda Uluğtekin, "Çocuk Yetiştirme Yöntemleri Açısından Ana-Baba-Çocuk ilişkileri", **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi**, Sayı: 4 (Aralık 1981), s. 50.

(19) Yusuf Savaşır, "Çocuk Suçluluğunda Cinsel Sorunlar ve Çocuk Yetiştirme Tarzı", **Nöro-Psikiyatri Arşivi**, VI, Sayı: 4 (1969), s. 148-152.

(20) Refia Şemin, **Gençlerimizin Psiko-pedagojik problemleri** (İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yay., 1973), s. 23.

(21) **A.g.e.**, s. 24.

(22) **A.g.e.**, s. 26.

(23) **A.g.e.**, s. 31.

(24) E. Gençtan, **İnsan Olmak**, s. 32.

edilmektedir (25).

Frey de ülkemizde 8500 kişi üzerinde yaptığı ve toplum kalkınmasını engelleyen etkenleri aradığı araştırmasına, aşırı bağımlılık, özerklik, girişim noksanlığı, değişme ve başkalaşmaya direnç, kavramsal katılaşma (cognitive rigidity) gibi özelliklerden bahsetmiştir (26).

Özellikle toplumumuzun kırsal kesimlerinde ve geleneksel ailelerdeki çocuklarda uysal olma, boyun eğiş, saygılı durma ve konuşmama ödüllendirilmekte, bunun yanında canlı ve hareketli olma, merak duygusu, fazla konuşma ve girişken olma gibi özellikler bastırılmaktadır (27).

D. Larner 1958'deki araştırmasında, toplumumuzda çocukların bastırıcı ve benliği daraltıcı şekilde yetiştirildiğini söylemektedir. Daraltılmış benlik (constricted self) merak duygusunda, girişme ve değişebilmede eksiklik olarak açıklanmaktadır (28).

Tezcan da, araştırmasında, toplumumuzdaki çocuklara sorulduğu zaman konuşması ve kendiliğinden söze karışmamasının anne-baba ve akrabalar tarafından telkin edildiğini belirtmektedir (29).

Geleneksel eğitimimizde "ölçülülük" ve "kısıtlılık" belirgindir, bireyler girişken değildir ve bağımsız karar veremezler, çocuklarda bağımsızlık ve kendine güvenme yerine uslu olma ve boğun eğme ödüllendirilir (30).

Toplumumuzdaki çocukların söz dinlememe, boyun eğmeme veya başarısızlık gösterme gibi durumlarda cezalandırma şekli genellikle dayaktır. Korkutma, sindirme, isteklerini yerine getirmeme diğer ceza şekilleridir (31).

Ülkemizde, geleneksel yapımız içindeki ailelerde erkek çocuğuna daha çok önem verildiği, üzerine düşüldüğü ve bu nedenle erkeklerin atak, girişimci ve bağımsız davranmasının engellendiği şeklinde fikirler de ileri sürülmektedir (32).

(25) M. Öztürk, **Anadolu Toplumunda Özerklik ve Girişme Duygularının Kısıtlanması**, V. Nöro-Psikiyatri Kongresi Tutanaklarından yarı baskı, tarihsiz, s. 291.

(26) Bkz.: **A.g.e.** s. 293.

(27) **A.g.e.** s. 294.

(28) Bkz.: M.O. Öztürk, **Anadolu Toplumunda Özerklik ve Girişme Duygularının Kısıtlanması**, s. 293.

(29) Mahmut Tezcan, **Türklerle İlgili Stereotipler (Kalıp Yargılar) ve Türk Değerleri Üzerine Bir Deneme** (Ankara: A.Ü. Eğitim Fak. Yay., 1974), s. 137.

(30) Atalay Yörükoğlu, **Çocuk Ruh Sağlığı**, s. 134-135.

(31) Bkz.: M. Tezcan, **Türklerle İlgili Stereotipler**, s. 138 ve A. Yörükoğlu, **Değişen Toplumda Aile ve Çocuk**, s. 25.

(32) G. LeCompte, **Türkiye'de Aile-İçli Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Sistemi** (İstanbul: A.Ü. İdari Bilimler Araştırma ve Uygulama Enstitüsü, 1979), s. 8.

Toplumumuzda, geleneklere bağılı bölgelerde erkek çocuklara verilen değerin örneği olarak kadınların hamileliklerinde tatlı yiyecekler yedikleri zaman erkek, ekşi yiyecekler yediklerinde ise kız çocuk doğuracağına inanmaları gösterilmektedir. Geleneksel kesimde oğlan doğurmak soyu sürdürmek baba ocağını devam ettirmek inancından ötürü önem taşımaktadır (33).

Kentleşme süreci içindeki toplumumuzda, gittikçe daha çok kadının çalışma hayatına atılması eğitim düzeyindeki yükselmeler, televizyonun yaygın şekilde izlenmesinin insanımızın davranışlarında yaptığı yansımalar aile içindeki bireylerin birbirlerine karşı tavır alışlarında, kadının ve erkeğın ailedeki rollerinde ve çocuğun ele alınış biçiminde farklılıklar yaratabilir.

Bütün bu değışiklikler yeni araştırmaların konusudur. ·

KAYNAKLAR

Ayvalıoğlu, Namık, "Helpfulness in Cities and Downs: The Relationship Between Urbanization and Social Behavior in Turkey". Basılmamış Doktora Tezi. St. Andrews Üniversitesi, İngiltere, 1981.

Blair, G.M.-Jones, R.S. **Psychology of Adolescence for Teachers**. New York: The MacMillan Co., 1964.

Busse, Thomas, V. "Child-Rearing Antecedents of Flexible Thinking." **Development Psychology**, I No. 5 (1969).

Gençtan, Engin. **İnsan Olmak**. İstanbul: Adam Yayınları, 1984.

Hurlock, B. Elizabeth. **Child Development**. New York: McGraw-Hill Book Co., 1955.

Hurlock, B. Elizabeth. **Adolescent Development**. New York: McGraw-Hill Book Co., 1955.

Kağıtçıbaşı, Çiğdem. **Gençlerin Tutumları: Kùltürler Arası Bir Karşılaştırma**. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi, 1973.

Kıray, Mübeccel, B. "Büyük Kent ve Değişen Aile". Bkz. "**Türkiye'de Ailenin Değişimi: Toplumbilimsel İncelemeler**". Ankara: Sosyal Bilimler Derneği, 1984.

Koptagel, Günsel. "Ruhsal Etkileşim Açısından Çocuk ve Aile". **Aile ve Çocuk**. Sayı 1 (1981).

Köknel, Özcan. **Cumhuriyet Gençliği ve Sorunları**. İstanbul: Cem Yayınevi, 1981.

LeCompte, Güney. **Türkiye'de Aile-İçli Çocuk Gelişimi ve Eğitim Sistemi**. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi İdari Bilimler Araştırma ve Uygulama Enstitüsü, 1979.

---

33) Sedat Veyis Örneđ, **Geleneksel Kùltürümüzde Çocuk** (Ankara: Türkiye İş Bankası Kùltür Yayınları, 1979), s. 4.

Mussen, P. **The Psychological Development of Child**. New Jersey: Prentice-Hall Inc., 1973.

Örnek, Sedat Veyis. **Geleneksel Kültürümüzde Çocuk**. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1979.

Öztürk, M. **Anadolu Toplumunda Özerklik ve Girişme Duygularının Kısıtlanması**. V. Nöro Psikiyatri Kongresi Tutanaklarından Ayrı Baskı. Tarihsiz.

Rozen, B.C. "Social Class and the Child's Perception of the Parent". Bkz.: G.R. Medinnus. **Readigs in the Psychology of Parent-Child Relationship**. New York: John Wiley and Sons, Inc., 1967.

Savaşır, Yusuf. "Çocuk Suçluluğunda Cinsel Suçlar ve Çocuk Yetiştirme Tarzı". **Nöro-Psikiyatri Arşivi**, VI, Sayı: 4 (1969).

Şemin Refie. **Gençlerimizin Psiko-Pedagojik Problemleri: Kalkınmamıza Engel Olan Başlıca Sebepler**. İstanbul: İ.Ü. Edebiyat Fak. Yay., 1973.

Tezcan, Mahmut. **Türklerle İlgili Stereotipler (Kalıp Yargılar) ve Türk Değerleri Üzerine Bir Deneme**. Ankara: A.Ü. Eğitim Fak. Yay., 1974.

Timur, Serim. "Türkiye'de Aile Yapısının Belirleyicileri". Bkz. **Türk Toplumunda Kadın**. İstanbul: Sosyal Bilimler Derneği, 1982.

Uluğtekin, Sevda. "Çocuk Yetiştirme Yöntemleri Açısından Ana-Baba-Çocuk İlişkileri: Ana-baba Davranışlarıyla Çocuğun Saldırganlığı Arasındaki İlişkiler". **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı: 4 (Aralık, 1981).

Worsley, Peter, ed. **Introducing Sociology**. New York: Penguin Books Ltd., 1980.

Yavuzer, Haluk. "Çocuğun Eğitimi ve Psiko Sosyal Gelişimi Açısından Ailenin Önemi". **Aile ve Çocuk**. Sayı:1 (1981).

Yörükoğlu, Atalay. **Çocuk Ruh Sağlığı**. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 1983.

Yörükoğlu, Atalay. **Değişen Toplumda Aile ve Çocuk**. Ankara: Aydın Kitabevi Yay., 1984.